
TERMINO SKUNDUI PADUOTI ATNAUJINIMO INSTITUTAS ADMINISTRACINĖJE JUSTICIJOJE

Tomas Gagys¹

¹ *Mykolo Romerio universitetas Viešojo saugumo akademija Teisės katedra
V.Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8 37) 303 655
El. paštas: t.gagys@gmail.com*

Jūratė Ramanauskaitė²

² *Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyrius
Laisvės al. 36, LT-44240 Kaunas
Telefonas (8 37) 374 288
El. paštas: ramanauskaite_jurate@yahoo.com*

DOI: 10.13165/PSPO-18-21-05

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjami skundo padavimo termino atnaujinimo administracinių bylų teisenoje pagrindai, įtvirtinti nacionaliniame teisiniame reglamentavime, šio instituto taikymo pagrindų individualizavimo aspektai. Daroma išvada, jog teisės aktuose nustatyta svarbių priešasčių sąlyga praleistam skundo padavimo terminui atnaujinti nėra absoliutus pagrindas atnaujinti praleistą terminą, jeigu skundo padavimu suinteresuoto asmens elgesys neatitinka sąžiningo, atidaus, rūpestingo elgesio standartų bei operatyvaus ir aktyvaus savo pažeistų teisių gynimo principo. Atkreipiamas dėmesys, jog taikant procesinius terminus, taip pat ir sprendžiant skundo padavimo termino atnaujinimo klausimą, turi būti derinami tiek teisingumo, tiek ir efektyvaus pažeistų teisių gynimo principai, išlaikant jų pusiausvyrą. Siekiant išsiaiškinti, kokias gi aplinkybės administraciniai teismai paprastai laiko ekstraordinariomis, o pareiškėjai laikomi kaip veikiantys sąžiningai, atidžiai ir protingai, o kurios paprastai nėra laikomos objektyviai pateisinančios ir sudarančios pagrindą atnaujinti skundo padavimo terminą administraciniuose ginčiuose, atliekama kiekybinė bei kokybinė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos analizė.

Pagrindinės sąvokos: skundo padavimo terminas, termino atnaujinimas, administracinių bylų teiseną.

ĮVADAS

Įgyvendinant viešąjį administravimą neišvengiamai kyla ginčų tarp viešojo administravimo subjektų ir privačių asmenų, taip pat vienas kitam nepavaldžių viešojo administravimo subjektų. Asmenys, siekiantys apginti savo galimai pažeistas teises dėl viešojo administravimo subjekto veiksmų ar (ir) neveikimo, gali kreiptis į administracinę teisumą ar kitą išankstinę ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją. Teisė kreiptis į teisumą teisminės gynybos yra fundamentali asmens teisė, pripažįstama tiek nacionalinių (Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹ 30 straipsnio 1 dalis, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.

įstatymo (toliau – ir ABTĮ)² 5 straipsnio 1 dalis), tiek ir tarptautinių teisės aktų (Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto³ 2 straipsnio 3 dalis, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁴ 6 straipsnio 1 dalis, 13 straipsnis). Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat ne kartą konstatuotas iš konstitucinio teisinės valstybės principo bei kitų Konstitucijos nuostatų kylantis imperatyvas, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą, kuris išspręstų ginčą⁵. Tačiau ši teisė turi būti realizuojama laikantis procesiniuose įstatymuose nustatytos kreipimosi į teismą tvarkos, tokiu būdu užtikrinant pažeistų teisių efektyvios gynybos principą. Viena teisės kreiptis į administracinį teismą prielaidų – reikalavimas, kad nebūtų pažeisti kreipimosi į teismą terminai. Skundo padavimo terminas yra sąlyga, ribojanti asmens teisę į teisminę gynybą, todėl procesiniuose įstatymuose, reglamentuojančiuose administracinių ginčų sprendimą, numatytas praleisto skundo padavimo termino atnaujinimo institutas. Pareiškėjo prašymu ikiteisminė administracinius ginčus nagrinėjanti institucija arba administracinis teismas skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminus gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties⁶. Svarbių priežasčių sąvoka teisės aktuose nėra apibrėžta jokiais konkrečiomis įstatyme įtvirtintomis nuostatomis ar kriterijais. Terminų atnaujinimas yra teismo teisė, bet ne pareiga, todėl jo diskrecijai palikta spręsti, kokias priežastis pripažinti svarbiomis, kokias – nesvarbiomis. Tai sąlygoja praktinio taikymo problemą – netinkamas prašymų dėl skundo padavimo termino atnaujinimo sprendimas užkerta galimybę asmeniui apginti savo galimai viešojo administravimo subjekto veiksmais ar neveikimu pažeistas teises. Tad iškilusios problemos šio instituto taikyme turi išties nemažų pasekmių tiek konkrečiam individui, tiek gali turėti ir visuomenei.

Lietuvos teisės mokslininkai yra paskelbę nemažai mokslinių publikacijų, kuriose atskleidžiama teisės terminų paskirtis, klasifikavimas, rūšys⁷, procesinių terminų taikymas

² Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999-02-03, Nr. 13-308.

³ Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 77.

⁴ Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*. 1995, Nr.40-987.

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas byloje „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04).

⁶ ABTĮ 30 straipsnio 1 dalis ir IAGNTĮ 9 straipsni 1 dalis.

⁷ Driukas A. *Materialiosios privatinės teisės terminai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2018.

civiliniame procese⁸, procesiniai terminai glaustai aptarti su kitais civilinio proceso teisės klausimais V. Mikelėno⁹, A. Driuko ir V. Valančiaus¹⁰ bei kitų mokslininkų darbuose. Skundo padavimo termino atnaujinimo probleminius aspektus administracinių bylų teisenoje plačiau nagrinėjo D. Raižys¹¹. Minėto autoriaus tyrime daugiausia dėmesio skirta termino skundui paduoti teisei prigimčiai, kvaziteisminių institucijų sprendimų apskundimui bei skundo padavimo termino problematikai, tačiau tyrimas neapėmė išsamesnės Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijos analizės nagrinėjant prašymus dėl termino atnaujinimo. Šio teismo formuojama praktika dėl skundo atnaujinimo instituto taikymo remiasi ne tik apygardų administraciniai teismai, tačiau ir ikiteismine tvarka administracinius ginčus nagrinėjančios institucijos (Lietuvos administracinių ginčų komisija bei jos teritoriniai padaliniai, Mokestinių ginčų komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kt.). Minimos aplinkybės nulemia nagrinėjamos temos aktualumą ir suponuoja būtinybę išsamiau išanalizuoti skundo padavimo termino atnaujinimo instituto taikymo praktiką Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijoje.

Straipsnio tikslas – atskleisti termino skundui paduoti atnaujinimo instituto administracinėje justicijoje praktinio taikymo probleminius aspektus.

Tyrimo **objektas** yra skundo padavimo termino atnaujinimo administraciniame procese teisinis reguliavimas ir administracinė jurisprudencija taikant šį institutą. Nors ikiteismine tvarka administracinius ginčus nagrinėja ir kiti subjektai pagal atskirų įstatymų suteiktą kompetenciją (pavyzdžiui, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Mokestinių ginčų komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės) straipsnyje bus apsiribojama ABTĮ ir Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo¹² (toliau – ir IAGNTĮ) nuostatų analize. Tyrimo metodai: analizės **metodas** darbe naudojamas nagrinėjant skundo padavimo termino atnaujinimo teorinius pagrindus, įtvirtintus ABTĮ bei IAGNTĮ, atskleidžiant jų praktinio taikymo problemas. Išanalizuotai medžiagai apibendrinti, išvadoms suformuluoti, tyrime panaudotas apibendrinimo metodas. Taikant empirinį teisinių dokumentų analizės metodą darbe buvo tiriamos ABTĮ bei IAGNTĮ

⁸ Averkiene D. *Procesiniai terminai: teisingo ir efektyvaus civilinio proceso prielaida*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė. Vilnius: Myklo Romerio universitetas, 2015.

⁹ Mikelėnas V. *Civilinis procesas*. Pirmoji dalis. 2-oji pataisyta ir papildyta laida. Vilnius: Justitia, 1997.

¹⁰ Driukas A.; Valančius V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. II tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.

¹¹ Raižys D. *Skundo padavimo termino atnaujinimo probleminiai aspektai* [diskas]. Kaunas: Mykolas Romeris universitetas. 2010: 75–94.

¹² Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999-02-03, Nr. 13-310.

nuostatos, susijusios su skundo padavimo termino atnaujinimo instituto taikymu. Nagrinėjant Lietuvos vyriausiojo administracinio praktiką, buvo naudotas išnagrinėtų bylų kiekybinės ir kokybinės analizės metodas.

SKUNDO PADAVIMO TERMINO ATNAUJINIMO TEISINĖS PRIELAIDOS

ABTĮ¹³ 29 straipsnis numato, jog skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksą (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos. Jeigu viešojo administravimo subjektas nevykdo savo pareigų arba vilkina klausimo nagrinėjimą ir nustatytu laiku jo neišsprendžia, toks neveikimas (vilkinimas atlikti veiksmus) gali būti apskūstas per du mėnesius nuo dienos, kai baigiasi įstatymo ar kito teisės akto nustatytas klausimo išsprendimo laikas. Analogiškos nuostatos įtvirtintos ir IAGNTĮ¹⁴. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, jog teisės nuostatų, reguliuojančių procesinius terminus, taikymas teisės į veiksmingą teisminę apsaugą nepažeidžia. Priešingai, procesinių terminų laikymasis užtikrina lygiateisiškumo bei teisinio saugumo reikalavimus, vykdant teisingumą¹⁵. Pagal minėtus procesą reglamentuojančius aktus, teismui arba ikiteisminei administraciniams ginčams nagrinėjančiai institucijai nustačius aplinkybę, jog praleistas skundo padavimo terminas, yra pagrindas atsisakyti priimti skundą¹⁶.

Tačiau skundo padavimo termino praleidimas nepaneigia suinteresuoto asmens teisminės gynybos teisės, nes, praleidus skundo padavimo terminą, asmuo turi procesinę teisę kreiptis į ikiteisminę ginčus ne teismo tvarka nagrinėjančią instituciją arba į administracinę teisumą ir prašyti tą terminą atnaujinti. Įstatymų leidėjas ABTĮ¹⁷ 30 straipsnyje bei IAGNTĮ¹⁸ 9 straipsnyje numatė skundo padavimo termino atnaujinimo galimybę. Tokiu atveju pareiškėjas kartu su skundu privalo administracinių ginčų komisijai arba teismui pateikti prašymą skundo padavimo terminui atnaujinti. Prašyme atnaujinti terminą nurodomos termino praleidimo priežastys ir pateikiami praleidimo priežastis patvirtinantys įrodymai. Tiek teismas, tiek administracinių ginčų komisija praleistą skundo padavimo terminą gali atnaujinti, jeigu pareiškėjas įrodo, jog jis buvo praleistas dėl svarbių priežasčių.

¹³ *Supra* note 2.

¹⁴ *Supra* note 12.

¹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-2232/2013. *Administracinė jurisprudencija*. 2013, Nr. 26, p. 227-238

¹⁶ ABTĮ 33 straipsnio 2 dalies 9 punkte nustatyta, jog administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas motyvuota nutartimi atsisako priimti skundą (prašymą, pareiškimą), jeigu: skundas (prašymas, pareiškimas) paduotas praleidus nustatytą skundo (prašymo, pareiškimo) padavimo terminą ir šis terminas neatnaujinamas. IAGNTĮ 10 straipsnio 2 dalies 2 punktas numato, jog Lietuvos administracinių ginčų komisijos pirmininko (komisijos pirmininko pavaduotojo teritoriniame padalinyje) ar komisijos pirmininko (komisijos pirmininko pavaduotojo teritoriniame padalinyje) paskirto kito administracinių ginčų komisijos nario sprendimu atsisakoma priimti skundą (prašymą) nagrinėti, jeigu praleistas skundo (prašymo) padavimo administracinių ginčų komisijai terminas ir pareiškėjas neprašo jo atnaujinti ar toks prašymas atmetamas.

¹⁷ *Supra* note 2.

¹⁸ *Supra* note 12.

Teisė teikti prašymą skundo padavimo terminui atnaujinti teisės mokslininkų pripažįstama kaip teisminės gynybos įgyvendinimo forma¹⁹. Skundo padavimo termino atnaujinimo institutas siejamas su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė į teisminę gynybą ir asmens teisė į tinkamą teisinį procesą. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, jog teisinės valstybės pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo įstatymų leidėjas, reglamentuodamas kreipimosi į teismą tvarką ir nustatydamas tam tikrus reikalavimus, kuriuos turi atitikti teismui pateikiamas kreipimasis, negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad juo būtų nepagrįstai pasunkintas kokios nors asmens konstitucinės teisės ar teisėto intereso, *inter alia* ir asmens teisės į teisminę gynybą, įgyvendinimas ar apskritai jis taptų neįmanomas²⁰. Taigi įstatymu leidėjas numatė, jog praleistas skundo padavimo terminas gali būti atnaujinamas, tačiau tik tais atvejais, kai buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, kurių nei baigtinio, nei pavyzdinio sąrašo įstatymo leidėjas nepateikia, tuo sudarydamas prielaidas subjektui, turinčiam teisę šį terminą atnaujinti, interpretuoti įvertinant reikšmingus kriterijus, individualizuojant situaciją, vertinant teisės į teisminę gynybą ir teisinių santykių stabilumo užtikrinimą koreliacijos aspektu. Pripažįstama, jog svarbios priežastys yra esmės, nuo pareiškėjo valios nepriklausios aplinkybės, sutrukdžiusios laiku kreiptis į teismą dėl pažeistos teisės gynimo²¹. Tačiau vien objektyvių ir išskirtinių aplinkybių egzistavimas savaime nesuponuoja termino skundo paduoti atnaujinimą. Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, asmenims, praleidusiems įstatymo nustatytą terminą kreiptis į teismą, taikomas rūpestingumo, sąžiningumo ir atidumo standartas²². Pažymėtina, jog kiekvienam konkrečiam atvejui taikytini ne vidutiniai, o individualūs sąžiningo, atidaus bei rūpestingo elgesio standartai²³. Pareiškėjai, būdami atidūs ir rūpestingi, turi neatidėliodami pasirūpinti savo teisių gynimu (įgyvendinimu) per įstatymu nustatytą terminą. Taigi, greta rūpestingumo, sąžiningumo ir aktyvumo reikalavimų suinteresuotiems asmenims taikomas ir operatyvumo standartas. Vertinant atitiktį šiam reikalavimui, paprastai vertinama, kada suinteresuotas asmuo faktiškai susipažino su atitinkamais sprendimais ir ar jis neturėjo galimybių su jais susipažinti anksčiau²⁴. Be to, operatyvumo imperatyvas reikalauja įvertinti, ar pareiškimas atnaujinti praleistą terminą paduotas per protingą laiko tarpą nuo aplinkybių, kurios sukliudė asmeniui

¹⁹ Raižys D., *supra* note 8, p. 86–89.

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 90 straipsnio 8 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 10/04-12/04-18/04 A).

²¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-889-525/2015.

²² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁵⁰²-499/2013, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-986-552/2015.

²³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-798/2008.

²⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁴⁴²-04/2012.

laiku ir tinkamai jį paduoti, išnykimo. Nepagrįstas delsimas yra kliūtis atnaujinti praleistą terminą²⁵. Atitinkamai dar viena būtina sąlyga skundo padavimo termino atnaujinimui yra pareiškėjo aktyvumas siekiant galimai pažeistų teisių gynimo. Pripažįstama, jog šio reikalavimo neatitinka suinteresuoto asmens visiškai pasyvumas ir procesinis neveikimas. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas akcentuoja, kad pareiškėjas, siekdamas aktyviai ginti savo teises ir interesus, gali domėtis administracinės bylos baigtimi, kreiptis į teismą dėl tokios informacijos jam suteikimo²⁶.

Taigi, pagrindas atnaujinti praleistą skundo padavimo terminą siejamas su išimtinėmis, ekstraordinariomis aplinkybėmis, kurios objektyviai sutrukdė suinteresuotam asmeniui pateikti skundą dėl jo galimai pažeistų teisių gynimo. Tačiau vien šių aplinkybių egzistavimas nėra pagrindas atnaujinti praleistą skundo padavimo terminą, jeigu skundo padavimu suinteresuoto asmens elgesys neatitinka sąžiningo, atidaus, rūpestingo elgesio standartų bei operatyvaus ir aktyvaus savo pažeistų teisių gynimo principo.

Pažymėtina, kad teisės doktrinoje pripažįstama, jog tiek teismo, tiek įstatymo nustatomu procesiniu terminu turi būti siekiama teisingo ir efektyvaus proceso. Teisingas ir efektyvus procesas suprantami kaip teisės į teisminę gynybą turinio elementai. Procesinių terminų paskirtis yra nevienareikšmė – terminais siekiama užtikrinti teisingą ir efektyvų procesą. Išlaikant teisingo ir efektyvaus proceso pusiausvyrą, pasiekiami proceso tikslai bylas nagrinėti teisingai ir efektyviai²⁷. Tai reiškia, kad paskiriant ir taikant procesinius terminus, tame tarpe ir sprendžiant skundo padavimo termino atnaujinimo klausimą, turi būti derinami tiek teisingumo, tiek ir efektyvaus pažeistų teisių gynimo principai, išlaikant jų pusiausvyrą. Taip pat, atsižvelgiama į teisinių santykių stabilumo ir kitus kriterijus.

TERMINO SKUNDUI PADUOTI ATNAUJINIMO PRAKTINIAI ASPEKTAI

Termino skundui paduoti atnaujinimui įstatymų leidėjas nenustato konkrečių šio instituto taikymo sąlygų (išskyrus objektyvių aplinkybių buvimą), kriterijų bei palieka šį institutą taikančio subjekto diskrecijai, todėl siekiant išsiaiškinti, kokios gi aplinkybės paprastai laikomos ekstraordinariomis, o pareiškėjai laikomi kaip veikiantis sąžiningai, atidžiai ir protingai, o kurios paprastai nėra laikomos objektyviai pateisinančios ir sudarančios pagrindą atnaujinti skundo padavimo terminą administraciniuose ginčiuose, tikslinga aptarti Lietuvos

²⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁴⁴²-697/2011.

²⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA¹⁴⁶-21/2012.

²⁷ *Supra* note 8, p. 43, 54.

vyriausiojo administracinio teismo, kaip formuojančio praktiką administracinėse bylose, išaiškinimus.

Pakankamai dažnai susiklosto situacijos, kai viešojo administravimo subjektas, vykdydamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo²⁸ 8 straipsnio 2 dalyje numatytą pareigą, individualiame administraciniame akte nurodyti apskundimo tvarką, ją nurodo klaidingai ir dėl šios priežasties asmuo praleidžia skundo padavimo terminą. Įprastai pripažįstama, jog aplinkybės, kad asmuo naudojasi netinkamai ar nepakankamai aiškiai nurodyta apskundimo tvarka, sudaro pagrindą atnaujinti praleistą skundo padavimo terminą²⁹. Tačiau turi būti vertinama atsižvelgiant į aplinkybių visumą bei konkrečiai nustatinėjant ar termino praleidimo priežastys objektyviai buvo svarbios, eskaordinarios, nuo pareiškėjo valios nepriklausiosios aplinkybės. Praktikoje susiklosto atvejai, kai nors viešojo administravimo subjektai ir netinkamai nurodo apskundimo tvarką (pavyzdžiui, gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo ar Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka³⁰, gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrui ar Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (aut. Pastaba – skundas buvo paduotas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministrui, kuris nebuvo kompetentingas nagrinėti tokį skundą)³¹), tačiau teismai įvertinę, jog pareiškėjai nesikreipė nei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo, nei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka, nei siekė išsiaiškinti apskundimo tvarką (pirmojo pavyzdžio atveju) ir kreipėsi į teismą vėliau nei po 4 mėnesių nuo tada, kai buvo išaiškinta tinkama apskundimo tvarka (antrojo pavyzdžio atveju), pripažino, kad toks elgesys rodo nerūpestingumą, neaktyvumą ir neoperatyvumą, todėl praleistų terminų neatnaujino. Taigi situacijose, kai viešojo administravimo subjektas netinkamai nurodo individualaus administracinio akto apskundimo tvarką, praleistas terminas turėtų būti atnaujinamas tik nustačius, jog pareiškėjas naudojosi jį suklaidinusia apskundimo tvarka, siekė išsiaiškinti tinkamą apskundimo tvarką ir ją išsiaiškines per protingą laiką pasinaudojo. Toks aiškinimas atitinka ir proceso efektyvumo reikalavimą. Be

²⁸ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 60-1945.

²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. gruodžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁵²⁵-877/2011, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-791-822/2016, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-317-146/2017 ir kt.

³⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugsėjo 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-689-552/2017.

³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-652-756/2018.

to, analogiška praktika taikytina paduodant apeliacinį skundą, kai pirmosios instancijos teismas sprendime netinkamai nurodo jo apskundimo tvarką³².

Pasitaiko atvejų, kai asmenys siekdami apginti savo pažeistas teises ne naudojami apskundimo tvarka, o vykdo susirašinėjamą su atsakovu ar kreipiasi į kitas institucijas. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas laikosi pozicijos, jog tokiais atvejais skundo padavimo terminas neturėtų būti atnaujinamas, kadangi jis praleistas dėl subjektyvių priežasčių (pareiškėjo pasirinkimo atlikti kitus veiksmus, o ne teisės aktų nustatyta tvarka teikti skundą)³³. Kaip minėta, vienas iš pagrindų atnaujinti praleistą terminą – egzistavimas aplinkybių, kurios nepriklauso nuo pareiškėjo valios. Tokiais atvejais, termino praleidimą sąlygoja ne objektyvios, o subjektyvios aplinkybės (pareiškėjo pasirinkimas). Manytina, jog skundo padavimo terminai, šiais atvejais, neturėtų būti atnaujinami. Tuo labiau, tais atvejais, kai pareiškėjas kreipiasi į viešojo administravimo subjektą, siekdamas sužinoti individualaus administracinio akto motyvus (aut. pastaba – kai iš akto negalima suprasti jo motyvų), tokiais atvejais yra pagrindas tokį aktą panaikinti, kaip neatitinkantį Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio nuostatų³⁴, tačiau šios aplinkybės nėra laikomos sudarančiomis pagrindą atnaujinti praleistą terminą³⁵.

Taip pat, skundo padavimo terminas gali būti praleistas dėl neišprusimo, teisinių žinių trūkumo, socialinės padėties ar panašių aplinkybių. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, jog šios aplinkybės yra subjektyvaus pobūdžio ir nesudaro pagrindo atnaujinti skundo padavimo terminą³⁶. Minėtas aiškinimas iš esmės siejamas su pareiškėjo supratimu, jog pats neturėdamas pakankamai žinių, turi galimybę kreiptis dėl teisinės pagalbos suteikimo³⁷. Iš kitos pusės, pasitaiko atvejų, kai net ir profesionalūs atstovai klysta ir

³² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eTA-43-822/2017, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eTA-47-1062/2017 ir kt.

³³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. vasario 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁸²²-270-2013, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-512-502/2018, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-639-756/2018 ir kt.

³⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-336/2011. *Administracinių teismų praktika*. 2011, Nr. 21, p. 264–281

³⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-512-502/2018.

³⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. spalio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-690-438/2018.

³⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁸⁵⁸-329/2010, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁸²²-531/2013, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-922-756/2016, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018.

atlieka tam tikrus veiksmus, kurie skundo padavimo termino atnaujinimo prasme, nelaikomi pagrįstais ir terminas nėra atnaujinimas³⁸. Pavyzdžiui, susiklostė situacija, jog asmeniui (atliekančiam laisvės atėmimo bausmę) buvo teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba, o ją teikiant pareiškėjo atstovas du mėnesius (nuo sprendimo teikti teisinę pagalbą priėmimo) delsė kreiptis į teismą, kadangi siekė tinkamai išsiaiškinti ginčo esmę ir rinko papildomus dokumentus³⁹. Taigi, iš vienos pusės, asmeniui, kuris neturi pakankamai žinių ginti savo pažeistas teises, yra teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba, kurios tinkamą teikimą pati valstybė turėtų užtikrinti. Iš kitos pusės, valstybės paskirto atstovo veiksmai lėmė, jog buvo praleistas skundo padavimo terminas, kuris nebuvo atnaujintas. Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas laikosi pozicijos, jog konstitucinė teisė į teisminę gynybą ir teisė turėti advokatą, taip pat, reiškia valstybės institucijų pareigą užtikrinti, kad galimybė įgyvendinti šias teises būtų reali⁴⁰. Tokiu atveju, kai ne visiškai tinkamai savo pareigas atlieka valstybės paskirtas atstovas⁴¹ (nekvestionuojant to, kad atstovo atliekami veiksmai laikomi atlikti paties atstovaujamojo), neturėtų būti laikoma realiu šių teisių įgyvendinimu. Tuo labiau, kai pareiškėjo skundas yra susijęs išimtinai su santykiais su valstybės institucijomis ir galimas sprendimas neturės įtakos privačių asmenų teisėmis, paprastai turėtų būti teikiamas prioritetas ne teisinių santykių stabilumui, o teisės į teisminę gynybą užtikrinimui. Autorių nuomone, svarstytinas klausimas, ar tokiais atvejais, kai asmeniui teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba ir jo atstovas atlieka veiksmus, kurie įprastai turėtų būti nesudarantys pagrindo atnaujinti skundo padavimo terminą, neturėtų būti pripažinti svarbiomis ir išskirtinėmis aplinkybėmis ir terminą atnaujinti. Kitais atvejais, kai asmuo prašymą motyvuoja žinių stoka ar

³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-541-556/2018, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-639-756/2018 ir kt.

³⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-541-556/2018.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. vasario 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 26 straipsnio 3 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo (2001 m. birželio 21 d. redakcija) 42 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 12 d. nutarimu Nr. 1129 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Nekilnojamojo turto registro nuostatų 88 punkto (2007 m. vasario 27 d. redakcija), 97 punkto (2007 m. vasario 27 d., 2008 m. spalio 22 d., 2010 m. kovo 3 d., 2011 m. gegužės 4 d. redakcijai) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 12/2008-45/2009).

⁴¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad neturėjimas arba negalėjimas gauti skundžiamo akto ar kitų su byla susijusių dokumentų neužkerta kelio nustatyta tvarka ir terminais paduoti skundą teismui, pasinaudojant teise prašyti išreikalauti atitinkamą dokumentą (plačiau žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. spalio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS261-997/2014, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-106-261/2017 ir kt.).

panašiomis aplinkybėmis, paprastai neturėtų būti vertinami kaip sudarantys pagrindą atnaujinti praleistą terminą (nebent egzistuotų papildomos aplinkybės, pavyzdžiui, asmuo aktyviai siekė įgyvendinti teisę į teisminę gynybą ar pan.).

Pasitaiko atvejų, kai pareiškėjas tvirtina, kad skundą išsiuntė paštu, tačiau skundas nepasiekė teismo, todėl buvo priverstas teikti pakartotinį skundą jau praleidus terminą. Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, jog pareiškėjas teikdamas skundą turi pats aktyviai domėtis procesu⁴². Iš to kildinama pareiga ne tik išsiųsti dokumentus teismui, tačiau ir įsitikinti jų gavimu. Pavyzdžiui, pareiškėjui išsiuntus skundą ne registruota pašto siunta ir teismui jo negavus, sprendžiama, kad jo paties veiksmai lemia, jog nėra išsiuntimą pagrindžiančių dokumentų. Atitinkamai praleidus terminą ir pateikus naują skundą, toks terminas nėra atnaujinamas⁴³. Taigi tokiais atvejais sprendžiama, jog pareiškėjas nepateikė įrodymų, kurie pagrįstų, kad skundas buvo išsiųstas pirmąjį kartą, o tokių įrodymų buvimas ar nebuvimas visiškai priklauso nuo pareiškėjo valios ir jo veiksmų.

Viena iš aplinkybių, paprastai nepriklausančių nuo pareiškėjo valios, yra liga. Tačiau vien šios aplinkybės buvimas negali būti vertinamas kaip nekvestionuojamas pagrindas atnaujinti terminą skundai paduoti. Šis kriterijus vertintinas nebuvimo galimybės paduoti skundą dėl ligos per nustatytą terminą kontekste. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje įprastai laikomasi pozicijos, kad liga sudaro pagrindą atnaujinti skundo padavimo terminą, jeigu ji buvo tokio pobūdžio, jog dėl jos pareiškėjas apskritai negalėjo išreikšti savo valios arba ribojo jo fizines galias tokiu laipsniu, jog jis pats negalėjo surašyti dokumento ir pasiųsti paštu ar pasirūpinti tinkamu atstovavimu⁴⁴. Pavyzdžiui, vidutinio sunkumo depresija ir paskirti psichiką veikiantys vaistai⁴⁵, nustatytas 80 proc. prarastas darbingumas, nuolatinės slaugos poreikis, dažnas hospitalizavimas⁴⁶, hospitalizavimas dėl ūminio miokardo infarkto⁴⁷ pripažinti sudarantys pagrindą atnaujinti skundo padavimo terminą. Tačiau pasitaiko atvejų, kai teismai

⁴² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-723-502/2017, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugsėjo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-697-525/2017.

⁴³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-587-629/2018.

⁴⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-680/2008, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-224-822/2018 ir kt.

⁴⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. sausio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶⁰²-79/2012.

⁴⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-223-756/2018.

⁴⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-213-438/2017.

nepateikdami detalesnių ligos vertinimų konstatuoja, jog liga pati savaime yra pakankamas pagrindas atnaujinti skundo padavimo terminą⁴⁸. Manytina, jog nedarbingumas ar liga patys savaime neturėtų būti vertinami kaip pagrindas atnaujinti skundo padavimo terminą. Akivaizdu, jog liga (pavyzdžiui, nedidelis peršalimas, nedidelis organizmo temperatūros pokytis) paprastai neturėtų būti tokio pobūdžio, kuris apribotų galimybę surašyti ir paduoti skundą arba pasirinkti atstovavimu. Be to, lėtinė liga ir ūmus sveikatos sutrikimas turi būti vertinami skirtingai. Nors lėtinė liga savo pobūdžiu gali būti daug sunkesnė (pavyzdžiui, vėžys), tačiau būtina nustatyti, ar tikrai nebuvo galimybių laiku pateikti skundą dėl sveikatos būklės būtent aktualiu laiku ar pasirinkti tinkamu atstovavimu. Ūmaus sutrikimo atveju, nors ir nėra tiek sveikatai pavojinga, tačiau būtent tuo laikotarpiu, kai turėjo būti rengiamas skundas, pareiškėjas gali objektyviai neturėti fizinių galimybių dalyvauti procese. Atitinkamai, galimų sveikatos sutrikimų diapazonas yra pakankamai didelis, todėl pats ligos sunkumas, pavojingumas sveikatai ir pan., patys savaime neturėtų būti vertinami, kaip pakankamas pagrindas atnaujinti praleistą terminą. Taigi kiekvienu konkrečiu atveju turi būti nustatoma, kad tam tikras sveikatos sutrikimas būtent tuo metu sutrukdė atlikti konkretų veiksmą (paduoti skundą ar pasirinkti atstovavimu).

Pažymėtina, jog skundo padavimo terminas gali būti praleistas ir dėl klaidingo termino skaičiavimo. Kaip minėta, išsilavinimo lygis ir teisinių žinių stoka nesudaro pagrindo atnaujinti skundo padavimo termino, kadangi, tai yra subjektyvios (nuo pareiškėjo valios priklausančios) aplinkybės. Įprastai analogiškas vertinimas pateikiamas ir aiškiai pripažinus klaidą⁴⁹, tačiau pasitaiko atvejų, kai net ir teisinį išsilavinimą turinčių atstovų padarytos klaidos pripažįstamos sudarančios pagrindą atnaujinti skundo padavimo terminą⁵⁰. Pavyzdžiui, administracinėje byloje⁵¹ pareiškėja prašymą atnaujinti skundo padavimo terminą grindė tuo, jog jį praleido tik dėl klaidos ir tik 2 dienas. Administracinėje byloje⁵² pareiškėją atstovaujantis teisininkas suklydo ir terminą praleido tik 1 dieną. Antruoju atveju, terminas buvo atnaujintas motyvuojant

⁴⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. spalio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-444-143/2016, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-438-502/2018.

⁴⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-860-662/2017, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. vasario 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-17-492/2016, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018.

⁵⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-719-492/2017.

⁵¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018.

⁵² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-719-492/2017.

galimybė sąžiningai klysti, neturėjimu duomenų apie piktnaudžiavimą teise ir siekiu užtikrinti teisę kreiptis į teismą. Pirmuoju atveju, terminas neatnaujintas motyvuojant, jog praleidimą sąlygojo subjektyvios aplinkybės, o Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika 2017 m. rugpjūčio 30 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eAS-719-492/2017 nėra aktuali, kadangi pareiškėja remiasi joje pateikiamu faktinių aplinkybių vertinimu, o ne teisės aiškinimu. Taip pat, padaryta išvada, jog faktinės aplinkybės nebuvo tapačios nagrinėjamos bylos faktinėms aplinkybėms, tačiau nepateikiant detalesnių motyvų, kurie paaiškintų esminį faktinių aplinkybių skirtumą. Taigi, klaidos kriterijaus, kai nustatomas nežymus termino praleidimas, vertinimas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nėra nuoseklus. Iš vienos pusės, siekiama užtikrinti teisinių santykių stabilumą. Iš kitos pusės, asmeniui užkertamas kelias kreiptis į teismą. Autorių manymu, terminą praleidus nežymiai (kaip šiuo atveju, vieną – dviem dienomis) dėl atsitiktinio pobūdžio klaidos neturėtų būti užkertamas kelias pasinaudoti teise kreiptis į teismą. Tuo labiau, jog teisinių santykių stabilumui neturėtų įtakos ypač nežymus termino praleidimas. Atitinkamai prioritetas turėtų būti teikiamas teisminės gynybos prieinamumui, o ne jos ribojimui, todėl siūlytina svarstyti galimybę pripažinti sąžiningos šalies klaidą, kaip pagrindą atnaujinti ypač nežymiai praleistą terminą.

Skundo padavimo terminas nežymiai gali būti praleistas ne tik dėl klaidos, bet ir dėl kitų aplinkybių. Šiais atvejais teismų praktika dėl praleisto skundo padavimo termino yra nevienoda. Pavyzdžiui, terminas neatnaujintas, kai skundas pateiktas praleidus terminą 47 sekundėmis⁵³, 2 dienomis⁵⁴, tačiau terminas atnaujintas, kai skundas pateiktas praleidus terminą 49 sekundėmis⁵⁵, 2 min⁵⁶, 1 diena⁵⁷. Vis dėlto, dominuojančioje teismų praktikoje pripažįstama, kad maža termino praleidimo trukmė pati savaime nėra vertinama kaip pagrindas atnaujinti terminą⁵⁸. Iš kitos pusės, procesą reglamentuojantys įstatymai neturėtų būti taikomi pernelyg

⁵³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-659-624/2018.

⁵⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-341-1062/2018, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-347-1062/2018.

⁵⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-15-575/2018.

⁵⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-409-520/2017.

⁵⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-719-492/2017.

⁵⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-1290-575/2015, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-10-502/2016, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018 ir kt.

formaliai, taip iš esmės užkertant kelią pasinaudoti teise į teisminę gynybą. Tuo labiau, kad ypač nežymiai praleisto termino atnaujinimas įprastai neturėtų įtakos teisinių santykių stabilumui, kuriam užtikrinti ir yra nustatytas skundo padavimo terminas. Taigi, siūlytina svarstyti galimybę atnaujinti skundo padavimo terminą, kai pareiškėjas ypač nežymiai praleidžia skundo padavimo terminą ir taip užtikrinti jo teisę į teisminę gynybą.

Vertinant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, matyti, jog ji nėra nuosekli sprendžiant praleisto termino atnaujinimo klausimus. Kai kuriais atvejais, teismas pakankamai formaliai vertina termino praleidimo aplinkybes ir nenustato, jog egzistavo estraordinarios, nuo pareiškėjo valios nepriklausios aplinkybės, sutrukdžiusios laiku kreiptis į teismą dėl pažeistos teisės gynimo ir žinių stoka, klaidos ir panašios aplinkybės nepripažįstamos pagrindu atnaujinti terminą. Kitais atvejais, teismas pripažįsta teisę sąžiningai klysti ir teikia prioritetą šalies teisei į teisminę gynybą. Neretai pasitaiko atveju, kai teismai prioritetą teikia formaliam teisės taikymui (sprendžiant termino atnaujinimo klausimus) ir santykių stabilumui, o ne siekiui įgyvendinti teisę į teisminę gynybą. Dėl šios priežasties, siūlytina taikant praleisto termino atnaujinimo institutą, kiekvienu konkrečiu atveju derinti teisės į teisminę gynybą ir teisinių santykių stabilumo principų taikymą.

IŠVADOS

Praleistas terminas turėtų būti atnaujinamas tik išimtiniais atvejais, esant išskirtinėms aplinkybėms, kurios objektyviai sutrukdė suinteresuotam asmeniui pateikti skundą dėl siekiamų apginti teisių bei nustačius, jog pareiškėjas elgėsi sąžiningai, atidžiai ir rūpestingai bei operatyviai ir aktyviai gynė savo teises.

Valstybės paskirto atstovo veiksmai nulėmę termino skundai paduoti praleidimą paprastai (nesant paties pareiškėjo nesąžiningumai ar kitoms pateisinančios aplinkybėms) turėtų būti vertinami, kaip svarbios priežastys, kadangi toks atstovo dalyvavimas neužtikrina teisės į teisminę gynybą.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nėra vieningos nuomonės kaip turėtų būti vertinamos situacijos, kai asmuo terminą praleido dėl klaidos arba terminas praleistas ypač nežymiai. Vienais atvejais vertinama, jog klaida ar ypač nežymus termino praleidimas yra subjektyvaus pobūdžio aplinkybės. Kitais atvejais, vis dėlto teikiamas prioritetas teisės į teisminę gynybą užtikrinimui ir vertinamas pareiškėjo elgesio sąžiningumas.

Taikant termino atnaujinimo institutą turėtų būti derinami teisės į teisminę gynybą ir teisinių santykių stabilumo principai, taip pat, užtikrinant teisę į teisingą ir efektyvą procesą.

Bet kuriuo atveju, neturėtų būti pateisinamas pernelyg formatų termino atnaujinimo klausimo vertinimas.

LITERATŪRA

1. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. Valstybės žinios. 1995, Nr.40-987.
2. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. Valstybės žinios. 2002, Nr. 77.
3. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
4. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. Valstybės žinios. 1999-02-03, Nr. 13-308.
5. Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymas. Valstybės žinios, 1999-02-03, Nr. 13-310.
6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1945.
7. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. vasario 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 26 straipsnio 3 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.
8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas byloje „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumui užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04).
9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 90 straipsnio 8 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 10/04-12/04-18/04 A).
10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. vasario 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 26 straipsnio 3 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.
11. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo (2001 m. birželio 21 d. redakcija) 42 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 12 d. nutarimu Nr. 1129 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Nekilnojamojo turto registro nuostatų 88 punkto (2007 m. vasario 27 d. redakcija), 97 punkto (2007 m. vasario 27 d., 2008 m. spalio 22 d., 2010 m. kovo 3 d., 2011 m. gegužės 4 d. redakcijai) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 12/2008-45/2009).
12. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556-680/2008.
13. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gegužės 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A438-798/2008.
14. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS858-329/2010.
15. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A556-336/2011. Administracinių teismų praktika. 2011, Nr. 21, p. 264–281.
16. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS442-697/2011.
17. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. gruodžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS525-877/2011.

18. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. sausio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS602-79/2012.
19. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA146-21/2012.
20. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS442-04/2012.
21. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. vasario 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS822-270-2013.
22. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS822-531/2013.
23. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS502-499/2013.
24. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A444-2232/2013. Administracinė jurisprudencija. 2013, Nr. 26, p. 227-238.
25. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. spalio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS261-997/2014.
26. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-986-552/2015.
27. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-889-525/2015.
28. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-1290-575/2015.
29. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. sausio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-10-502/2016.
30. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. vasario 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-17-492/2016.
31. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. spalio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-444-143/2016.
32. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-791-822/2016.
33. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-922-756/2016.
34. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-106-261/2017.
35. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. vasario 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-213-438/2017.
36. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-317-146/2017.
37. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. balandžio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-409-520/2017.
38. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eTA-43-822/2017.
39. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eTA-47-1062/2017.
40. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-723-502/2017.
41. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugpjūčio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-719-492/2017.

42. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugsėjo 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-689-552/2017.
43. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugsėjo 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-697-525/2017.
44. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. spalio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-860-662/2017.
45. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. sausio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-15-575/2018.
46. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-512-502/2018.
47. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-224-822/2018.
48. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-223-756/2018.
49. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-341-1062/2018.
50. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-393-442/2018.
51. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-438-502/2018.
52. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-541-556/2018.
53. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugpjūčio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-587-629/2018.
54. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-659-624/2018.
55. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-652-756/2018.
56. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-639-756/2018.
57. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. spalio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-690-438/2018.
58. Averkiene D. Procesiniai terminai: teisingo ir efektyvaus civilinio proceso prielaida. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė. Vilnius: Mykolas Romeris universitetas, 2015.
59. Driukas A. Materialiosios privatinės teisės terminai. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2018.
60. Driukas A.; Valančius V. Civilinis procesas: teorija ir praktika. II tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.
61. Mikelėnas V. Civilinis procesas. Pirmoji dalis. 2-oji pataisyta ir papildyta laida. Vilnius: Justitia, 1997.
62. Raižys D. Skundo padavimo termino atnaujinimo probleminiai aspektai [diskas]. Kaunas: Mykolas Romeris universitetas, 2010.

THE RENEWAL OF THE TERM FOR SUBMISSION OF THE COMPLAINT IN THE ADMINISTRATIVE JUSTICE

Tomas Gagys¹

Mykolas Romeris University

Jūratė Ramanauskaitė²

Lithuanian Administrative Disputes Commission

Summary

The Article analyses the legal basis for renewal of the term for submission of the complaint in administrative cases, consolidated in the Law on Proceedings of Administrative Cases and the in Law on Procedures of Pre-trial Administrative Disputes. It is concluded that legal basis of extraordinary causes which prevented timely to submit a complaint is not an absolute basis to renew the term, if the behavior of the person concerned in submitting the complaint does not meet the standards of serious, fair and careful conduct, moreover, prompt and active defense of violated rights. Attention is made, that renewal of the term for submission of the complain must combine the principles of both fairness and effective protection of violated rights while preserving their equilibrium. In order to reveal when administrative courts consider causes as extraordinary and the person acting honestly, actively and expeditiously, quantitative and qualitative analysis of the practice of the Supreme Administrative Court of Lithuania was made. In the practice of the Supreme Administrative Court of Lithuania, there is no unanimous opinion how to considered situations when a person missed the term due to an error or missed the term very insignificantly. In one case, it is assessed that an error or a particularly slight missed period is a matter of a subjective nature. In other cases, however, priority is given to ensuring the right to a judicial defense and the integrity of the applicant's conduct is assessed.

Keywords: the term for submission of the complaint, renewal of the term, proceedings of administrative cases.

Tomas Gagys¹, Mykolas Romeris University, Public Security Academy, Department of Law, Lecturer. Research interests: administrative law, procedure of administrative cases, European Union law.

Jūratė Ramanauskaitė², Lithuanian Administrative Disputes Commission. Research interests: civil law, administrative law, procedure of administrative cases.